

Järvenpään taidemuseo: Välähdyksiä Björn ja Tilly Soldanin tarinasta 1.3.2018–31.8.2018

Toimittaja tutustui Järvenpään taidemuseon uuteen näyttelyyn, joka johdatti taiteen ohella Suomen historiaan ja ihmissuhdekiemuroihin.

Teksti ja kuvat: Hilla Palviainen

Kolmioliitto taiteilijaperheessä

Vuonna 1990 Järvenpään kirjaston lattian alle perustetun taidemuseon kokoelmissa on esillä erityisesti Tuusulanjärven taiteilijayhteisön Venny Soldan-Brofeldtin ja Eero Järnefeltin töitä. Lisäksi museossa on vaihtuvia näyttelyitä ympäri vuoden.

Laskeuduttuani portaat alas saavun hiljaiseen museosaliin. Tiskin takana virkailija kertoo nykyisen näyttelyn taustoja. Välähdyksiä Björn ja Tilly Soldanin tarinasta -näyttely kertoo taiteen ohella myös Suomen historiasta 1900-luvulla. Näyttely avautui muutama viikko sitten ja jatkuu peräti elokuun loppuun saakka.

Björn Soldan: Poika ja leikkivene, Wales, 1940-1950-luku, hopeagiljotiinivedos.

Askelet kaikuvat hiljaisessa salissa.

Näyttelytila on jaettu kahtia: vihreä puoli on omistettu Tilly Sodanille ja violetti puoli hänen pojalleen Björnille.

Museossa on hiljaista ja rauhallista tuntia ennen sulkemisaikaa. Askelet kaikuvat hiljaisessa salissa.

Violetilla puolella museovieras päätyy katselemaan kehystettyjä mustavalkokuvia, joiden aiheissa toistuvat Walesin ja Skotlannin niittymaisemat. Violetilta puolella on myös Björnin tädin Venny Soldanin maalauksia, joissa esiintyy Björn nuorena poikana.

Katsoja voi lähes kuulla kenkien kopinan mukulakivikaduilla ja tuulen suhinan tilkkutäkkejä muistuttavilla pelloilla.

Museon Björn Soldanille omistettu puoli.

Valokuvat olivat oman aikansa kohunaihe kehittyneen tekniikkansa vuoksi. Kuvat on otettu arkisista hetkistä, kuten torilla myytävistä kukkakaaleista ja kävelevistä ihmisistä sekä Englannin kauniista maaseudusta. Seinillä kuvien lomassa riippuu tietoisukuja 1940- ja 1950- luvun Englannista. Niissä kerrotaan esimerkiksi siitä, kuinka ihmiset monesti ostivat henkilöauton päästäkseen maaseudulle pakoon kaupungin hyörintää ja saasteita. Kuvista henkii niin elävästi 40-luvun Englanti, että katsoja voi lähes kuulla kenkien kopinan mukulakivikaduilla ja tuulen suhinan tilkkutäkkejä muistuttavilla pelloilla.

Nils "Nisse" Björn Soldan (1902–1953)

- Tilly Soldanin ja Juhani Ahon avioton lapsi
- Esiteltiin virallisesti Tillyn ottolapsena, sai tietää totuuden vanhemmistaan 18-vuotiaana.
- 1920-luvulla opiskeli elokuvausta Saksassa Münchenissä.
- Perusti velipuolensa kanssa Aho & Soldan -yhtiön, joka kuvasi ja tuotti yli 300 elokuvaa.
- Toimi sotavuosina tk-kuvaajana rintamalla.
- Sodan jälkeen muutti Englantiin ja työskenteli siellä BBC:n suomenkielisen osaston toimittajana.

Sekä äiti että poika pioneereja

Museon nurkassa on "Kakara-alue" lapsille.

Siirryttäessä museon vihreälle puolelle voi heti alkuun tarkastella Tillystä kertovaa aikajanaa. Tiesin jo näyttelyyn tullessani erikoisesta kolmioliitosta, joka vallitsi Soldanin siskosten ja Juhani Ahon välillä. Vennyn ollessa Berliinissä stipendimatalla Tillyn ja Vennyn aviomehen Juhanin suhde syventyi ystävyyttä pidemmälle. Tilanne oli vaikea ja pysyi salassa vuoteen 1951 asti.

Näyttelyssä on esillä myös lastenhoitajien asuja.

Kirjailija Juhani Aho siis eli kahden naisen kanssa, joista Venny Soldan oli hänen aviopuolisonsa ja tämän sisko Tilly hänen avovaimonsa. Björn Soldan syntyi Tillylle aviottomana lapsena. Tämä tapaus oli varmasti yksi niistä, joka herätti Tillyn intohimon perustaa Kakarasaari, lastenkoti aviottomille lapsille, jossa myös Björn vieraili paljon. Hänet esiteltiin ensin virallisesti Tillyn ottolapsena.

Sekä Björn että Tilly olivat lopulta omien alojensa pioneereja – Björn suomalaisen valokuvauksen uranuurtajana ja Tilly aviottomien lasten kasvatuksen ja hoidon saralla. Tilly piti tärkeänä, että jokainen lapsi otettiin huomioon yksilönä. Tilly Soldanille omistettu puoli sisältää Venny Soldanin maalauksia, joista monet esittävät Tillyä tai hänen lastenkotiaan. Näyttely myös pureutuu Tillyn lastenkodeissa hoitajana olleen naisen kautta suomalaiseen lastenkasvatukseen ja lapsikuvauksen historiaan.

Lastenkotien historiaa

Venny Soldan-Brofeldt: Tilly Soldanin muotokuva.

Kauniaisiiin perustetusta lastenkodista kertoo Björn Soldanin kuvaama lyhytfilmi, jossa näkyy paljon iloisesti nauravia lastenhoitajia lapsia sylissään aurinkoisessa

suomalaisessa metsämaisemassa. Vitriineissä on esineitä 1800-luvun lastenkodeista, kuten kahvipaketteja ja sarvista valmistettuja tuttipulloja.

Museokierroksen lähestyessä loppuaan seinillä riippuu lisää Venny Soldanin maalauksia. Vaikka taiteilijoiden yksityiselämän kiemurat eivät olleetkaan näyttelyn pääaihe, avasi näyttely hyvin sekä niitä että oman kotimaamme historiaa ja ajankuvaa.

Sarvituttipulloja
1800-luvulta ja
Lastenlinnan
kahvipaketti vuodelta
1935.

Mathilda "Tilly" Soldan (1837–1931)

- Kirjailija Juhani Ahon avopuoliso ja taidemaalari Venny Soldanin sisko.
- Lähetettiin Ruotsiin synnyttämään Juhaniin lasta, ettei totuus suhteesta paljastuisi.
- Perusti Järvenpään Ristinummelle Kakarasaari-nimisen lastenkodin ja myöhemmin Kauniaisiin lastenkodin, joka toimi myös lastenhoito-opistona.
- Menehtyi 58-vuotiaana syöpään.

Lähteet

- https://museot.fi/museohaku/index.php?museo_id=22034
- <http://vintti.yle.fi/yle.fi/venny/otsikoissa2b.htm>